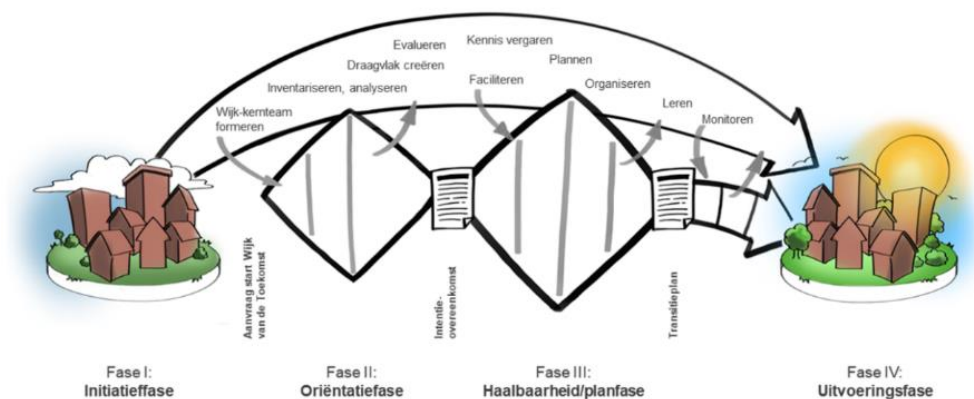

ONTWIKKELING MONITORINGMODEL EN ACTUALISATIE WIJKINFORMATIE

Introductie

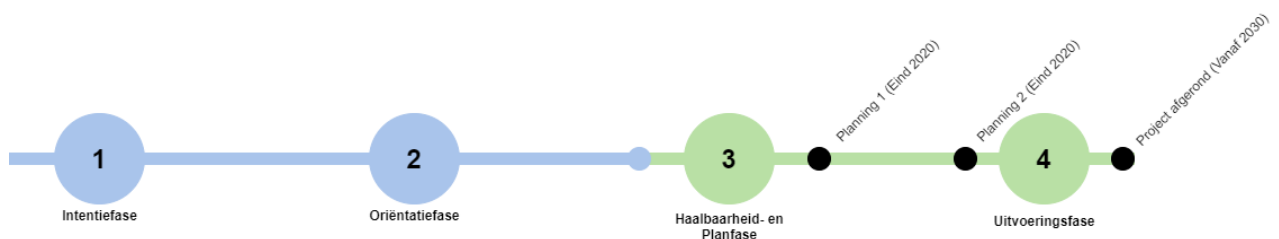
Yme van Lith heeft als trainee (junior onderzoeker) voor het Ondersteuningsteam Wijk van de Toekomst gewerkt aan de ontwikkeling van een monitoringmodel om de voortgang in de verschillende wijken gedetailleerd in beeld te brengen. Hiervoor heeft hij vertegenwoordigers van de huidige Wijken van de Toekomst geïnterviewd en de opgehaalde informatie tegelijkertijd gebruikt om de informatie over de wijken op de website te actualiseren.

Yme heeft de fasering van het ondersteuningsteam als vertrekpunt genomen (afbeelding). Dit procesmodel verdeelt wijkprocessen in vier fasen. Om de stand van zaken in wijken in beeld te brengen (monitoren) is behoefte aan verdere detaillering waarbij zowel de stand van zaken in elke wijk afzonderlijk in kaart kan worden gebracht, als de stand van zaken van het programma (alle wijken) als geheel. Yme heeft het monitoringsmodel uitgebreid met verschillende indicatoren¹ en mijlpalen² per fase of onderdeel. Aan de hand van interviews en literatuuronderzoek heeft hij de indicatoren en de mijlpalen per wijk geïnterviewd. Zijn bevindingen heeft hij weergegeven in een progressiebalk (figuur 1 en 2).

Figuur 1: progressiebalk Dashboard (bron: Dashboard Wijk van de Toekomst)

Figuur 2: progressiebalk monitoringsmethode

¹ Indicator: geeft een bepaalde eigenschap aan die de voortgang of karakter van een wijkproject goed weergeeft. Denk aan: gevoel van eigenaarschap, overlegstructuur, aanwezigheid kennis en kunde.

² Mijlpaal: geeft aan of een bepaald (zelf) gesteld doel bereikt is. Denk aan: wijkevaluatie uitgevoerd, intentieovereenkomst getekend, communicatieplan opgesteld, wijktransitieplan opgesteld en/of formele organisatie opgericht.

Bevindingen

Gedurende het opzetten en uitvoeren van dit onderzoek is een aantal aandachtspunten en verbeterpunten naar voren gekomen. Deze hebben betrekking op het monitoringsmodel, de interviews, de uitvoering van de monitoring en praktische zaken.

Monitoringmodel

Het monitoringsmodel vertoont wat betreft de geldigheid en betrouwbaarheid een aantal knelpunten. De wijkprocessen verlopen over het algemeen grilliger dan het monitoringmodel aankan. Elk wijkproject heeft een eigen opzet, route, fasering en doelstelling³. De fasering en de mijlpalen zijn in de praktijk niet eenduidig; er lopen vaak verschillende processen parallel. Bijvoorbeeld, een wijk met een collectief inkooptraject voor zonnepanelen is wat dat betreft in de uitvoeringsfase voor een deel van de huizen, terwijl een ander deel van de wijk nog niet meedoet. In het traject naar aardgasvrij (einddoel) is dit een deelstap in de uitvoeringsfase ondanks dat de intentieverklaring (oriëntatiefase) of het wijktransitieplan (haalbaarheid- en planfase) nog niet zijn vastgesteld. Het wijkproces al geheel is dan nog in de oriëntatiefase, terwijl het deelproject al in de uitvoeringsfase is.

Het monitoringmodel gaat uit van een geabstraheerde fasering van de werkelijke wijkprocessen. Het blijkt dat de geldigheid van deze enkelvoudige fasering onvoldoende is om de gedifferentieerde werkelijkheid betrouwbaar af te spiegelen op geaggregeerd niveau (programma als geheel).

Daarnaast brengt het monitoringsmodel mijlpalen in beeld, zonder rekening te houden met de inspanningen die geleverd zijn om deze te bereiken. Tijdens de interviews bleek dat sommige respondenten het gevoel bekroop dat hun project alleen wordt "afgerekend" op hun eindresultaten (mijlpalen), terwijl ze vinden dat de afgelegde route en geboekte deelresultaten ook resultaten zijn (denk aan het zonnepanelen-voorbeeld). Het vaststellen of bepaalde mijlpalen bereikt zijn staat echter los van de waardering voor de geleverde inspanningen en de moeilijkheden die overwonnen zijn. Externe factoren, zoals de samenwerking met stakeholders of de sociale en technische structuur van de wijk spelen een belangrijke rol bij het kiezen van deze route en de moeite die het je kost om de bestemming te bereiken. Het model meet objectief gezien dezelfde afstanden, maar de planning, het tijdsbestek, de afgelegde route en de visie worden niet meegenomen.

Er zijn meerdere wegen naar Rome, maar er is een wezenlijk verschil in zowel de te leveren inspanningen als in de monitoring van de reis, of je deze aflegt met de fiets, de auto of het vliegtuig.

Om de geldigheid van het monitoringmodel te verbeteren, kan de fasering verfijnd worden. Niet alleen meer fases, maar vooral ook dekkend voor parallele, asynchrone (deel)processen. Ofschoon de monitoring niet bedoeld is om wijk-kernteam te beoordelen, verdient het aanbeveling om niet alleen te monitoren op (deel)resultaten (mijlpalen, effecten), maar ook op geleverde inspanningen in relatie tot de complexiteit van de wijk. Daarmee wordt dan recht gedaan aan de inzet van de wijkinitiatieven.

Het verzamelen van data (interviews, verwerken van alle informatie) is arbeidsintensief. Zowel voor de onderzoeker, als voor de betrokkenen vanuit de wijk-kernteam die de wijk-informatie moeten aanleveren. Met name het laatste blijkt in de praktijk een knelpunt voor de actueel en compleet houden van het wijkbeeld.

³ Sommige wijken focussen zich louter op het aardgasvrij maken. Bij andere wijken gaat het om een integrale, duurzame en/of toekomstbestendige wijkontwikkeling waar aardgasvrij een (klein) onderdeel van is.

Bevindingen inventarisatie en monitoring

De resultaten van de monitoring laten zien dat de meeste wijken zich bevinden in het midden of aan het einde van de oriëntatiefase (fase 2), met uitzondering van een aantal koplopers. Deze fase wordt door de deelnemers beschreven als complex. Een oorzaak hiervan is dat het wijkproces vanuit verschillende perspectieven geanalyseerd en georganiseerd moet worden (technisch, sociaal en bestuurlijk), met veel overleg met de bewoners, de andere stakeholders en binnen het wijk-kernteam.

Een deel van de gesignaleerde verschillen tussen wijken houdt verband met de organisatie van het wijkproces: bottom-up, top-down of een combinatie daarvan. Bottom-up biedt voordelen als het gaat om het betrekken van bewoners. Top-down kan voordelen bieden als het gaat om het inbrengen van expertise en middelen.

Ondanks de grote diversiteit vertonen sommige wijken overeenkomsten op sociaaleconomisch, technisch en/of organisatorisch vlak. Er zijn overeenkomsten op het gebied van wijkstructuur, organisatiestructuur, sociaaleconomische status, techniek en vraagstukken die spelen. Respondenten gaven aan behoefte te hebben aan het matchen van wijken met overeenkomsten, zodat ze gericht van elkaar kunnen leren. Door middel van bijvoorbeeld een 'tinderfunctie' in het dashboard kunnen wijken met elkaar gaan 'daten' en gekoppeld worden in geval van een match. Als het contact gelegd is en er blijkt een match, dan vinden deze wijken elkaar verder wel.

Een online platform is volgens respondenten gewenst om kennis en ervaring te kunnen delen binnen het programma Wijk van de Toekomst en daarbuiten. Zeker met het oog op de groei van het aantal deelnemende wijken is het van belang om het huidige online platform (dashboard) qua functionaliteit door te ontwikkelen tot een gebruiksvriendelijk en efficiënt platform waar deelnemers graag gebruik van maken. Succesvolle wijkinitiatieven kunnen andere wijken enthousiasmeren en laten zien wat werkt en wat niet. Het ondersteuningsteam zal een actieve rol moeten spelen om het dashboard consequent toe te passen en deelnemers te stimuleren en ondersteunen bij het gebruik.

Slot

Het onderzoek van Yme heeft de informatie over de stand van zaken in de Wijken van de Toekomst geactualiseerd. De opgehaalde informatie is verwerkt in het dashboard en in de website wijkvande-toekomst.nu. Het blijkt arbeidsintensief om alle informatie te verzamelen, actueel te houden en te verwerken, onder andere door tijdgebrek in de wijk-kernteams.

Het onderzoek heeft een beschrijvend monitoringmodel opgeleverd waarmee de stand van zaken in afzonderlijke wijken gedetailleerd in beeld gebracht kan worden. Er is nog geen oplossing gevonden om de grote diversiteit van wijkprocessen, parallelle deelprocessen, faseringen en doelstellingen zodanig in beeld te brengen dat een gedetailleerde stand van zaken van het programma als geheel bepaald kan worden. Dat vraagt om verder onderzoek.

